

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 587/2012-9

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 27. novembra 2012 predbežne prerokoval sťažnosť F. M., K., zastúpeného advokátkou JUDr. I. K., Advokátska kancelária, K., vo veci namietaného porušenia základného práva nebyť odňatý zákonnému sudcovi zaručeného čl. 48 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 38 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd a práva na prejednanie veci nezávislým a nestranným súdom a na spravodlivé súdne konanie zaručeného čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice I v konaní vedenom pod sp. zn. 21 P 161/2010 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť F. M. o d m i e t a pre nedostatok právomoci Ústavného súdu Slovenskej republiky na jej prerokovanie.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 25. októbra 2012 doručená sťažnosť F. M., K. (ďalej len „sťažovateľ“), v ktorej namieta porušenie základného práva na prejednanie veci nezávislým a nestranným súdom zaručeného čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a čl. 36 ods. 1 Listiny základných

práv a slobôd a práva na spravodlivé súdne konanie zaručeného čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice I (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 21 P 161/2010.

Sťažovateľ je od 15. júla 2010 navrhovateľom v konaní vedenom okresným súdom pod sp. zn. 21 P 161/2010, ktorého predmetom je zvýšenie výživného. Odporcom je K. M., K. (ďalej len „odporca“).

Sťažovateľov návrh z júla 2010 *„bol pridelený na rozhodnutie tej istej sudkyňi, ktorá rozhodovala v januári 2007“* o návrhu sťažovateľa na určenie výživného v konaní sp. zn. P 98/99. Podľa názoru sťažovateľa v označenom konaní o určenie výživného *„súd pochybil, keď pred rozhodnutím neaktualizoval najvýznamnejšie informácie o príjmoch povinného, aby vo veci mohol rozhodnúť spravodlivo a hlavne v záujme maloletého dieťaťa“*. V konaní napadnutom súčasťou sťažnosťou sťažovateľ *„žiadal... vyhodnotiť, či je možné... pochybenie súdu... považovať za dôvody hodné osobitného zreteľa a určiť riadne výživné aj spätne za tri roky od podania návrhu“*. Preto podľa jeho názoru *„tá istá sudkyňa nemôže túto vec objektívne rozhodnúť, keďže ona sama zodpovedala za pochybenie súdu, ktoré sťažovateľ v konaní vo veci samej žiada posúdiť. Sťažovateľ je toho názoru, že sudkyňa, ktorej bol nový návrh pridelený je a priori predpojatá pre jej pomer k veci. Preto sťažovateľ dňa 22.07.2010 fakticky ihneď po zistení, že nový návrh bol pridelený na rozhodnutie práve tej istej sudkyňi, podal námietku predpojatosti súdu.“*

Krajský súd v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) uznesením č. k. 8 NcC 7/2011-64 z 23. februára 2011 rozhodol, že namietaná sudkyňa nie je vylúčená z prerokovania a rozhodovania sťažovateľovej veci. Krajský súd zdôraznil, že dôvody podanej námietky zaujatosti konajúcej sudkyne spočívali v tvrdení, že táto *„v predchádzajúcom konaní o výživnom... rozhodla bez riadneho zistenia skutkového stavu a len na základe zavádzajúcich tvrdení otca, ktoré nemala snahu nijako preverovať, v dôsledku čoho má pochybnosti o nezaujatosti sudkyne“*. Z uvedeného zistenia krajský súd vyvodil, že *„matka maloletého svoj návrh na vylúčenie konajúcej sudkyne z prejednávania a rozhodovania veci odôvodnila okolnosťami, ktoré spočívajú v rozhodovaní Mgr. G. P. v inej veci. Takéto okolnosti ale zákon vylučuje ako možný dôvod uplatnenia námietky zaujatosti podľa § 14*

ods. 3 O. s. p. Odvolací súd zdôrazňuje, že na dosiahnutie nápravy prípadného nesprávneho postupu súdu v konaní, resp. vecnej nesprávnosti rozhodnutí súdov v občianskom súdnom konaní slúži systém opravných prostriedkov..., nie však námietka zaujatosti, ktorej účel je zásadne odlišný.“.

Sťažovateľ podal v poradí druhú námietku zaujatosti 30. novembra 2011 potom, „ako po 16. mesiacoch od podania návrhu na začatie konania nahliadol do súdneho spisu a zistil, že za uvedené obdobie súd nevykonal jediný úkon smerujúci k zabezpečeniu navrhovaných dôkazov, ktoré sťažovateľ nemá možnosť zabezpečiť sám... Sťažovateľ je presvedčený, že dôvodom neochoty súdu zabezpečovať sťažovateľom navrhované dôkazy je práve skutočnosť, že sudkyňa nemá záujem na konkrétnom zistení skutočných príjmov a majetkových pomerov odporcu... Zo súdneho spisu ďalej sťažovateľ zistil, že v súdnom spise sa už takmer rok nachádzalo vyjadrenie povinného k návrhu na začatie konania..., ktoré ale súd sťažovateľovi vôbec nedoručil... týmto postupom súd porušuje zákon..., resp. sťažuje sťažovateľovi výkon jeho procesných práv..., čím znemožňuje sťažovateľovi riadne konať pred súdom a v konečnom dôsledku týmto postupom súd porušuje rovnosť účastníkov konania. Aj tento postup súdu považuje sťažovateľ za konkrétny prejav zaujatosti konajúcej sudkyne. Napriek tomu, že sťažovateľ pre novo zistené okolnosti porušovania jeho procesných práv... podal druhú námietku zaujatosti súdu, konajúca sudkyňa uskutočnila vo veci dňa 13.12.2011 pojednávanie.“.

Krajský súd o v poradí druhej námietke sťažovateľa rozhodol uznesením č. k. 1 NcC 1/2012-154 z 2. februára 2012 tak, že „vracia vec súdu prvého stupňa ako bezdôvodne predloženú“. Zistil totiž, že „matka opäť vzniesla námietku zaujatosti z tých istých dôvodov, o ktorých už krajský súd raz rozhodol, že neopodstatňujú vylúčenie Mgr. G. P. z prejednávania a rozhodovania veci a doplnila ju o okolnosti týkajúce sa výlučne postupu konajúcej sudkyne pri príprave pojednávania, pre ktoré sa podľa § 15a ods. 4 a 5 O. s. p. vec nepredkladá nadriadenému súdu...“. Podľa krajského súdu tak „neboli splnené podmienky pre rozhodovanie o námietke zaujatosti“.

Sťažovateľ prostredníctvom zákonnej zástupkyne podal 6. marca 2012 dovolanie proti rozhodnutiu krajského súdu z 2. februára 2012 i sťažnosť ústavnému súdu vo veci

namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci pred nestranným a nezávislým súdom a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote.

Ústavný súd uznesením č. k. III. ÚS 108/2012-7 z 13. marca 2012 sťažnosť zákonnej zástupkyne sťažovateľa odmietol ako podanú neoprávnenou osobou a pre nesplnenie zákonom predpísaných náležitostí.

O dovolaní sťažovateľa rozhodol Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) uznesením z 31. mája 2012 v konaní sp. zn. 2 Cdo 100/2012 tak, že konanie o dovolaní zastavil. Dôvodom zastavenia dovolacieho konania bol zistený nedostatok funkčnej príslušnosti najvyššieho súdu, ktorý zdôraznil, že dovolaním možno napadnúť len rozhodnutia odvolacieho súdu, *„teda len rozhodnutia, ktoré sú výsledkom prieskumnej činnosti odvolacieho súdu... Občiansky súdny poriadok ani neupravuje funkčnú príslušnosť súdu, ktorý by rozhodoval o dovolaniach proti rozhodnutiam, ktoré neboli vydané odvolacím súdom v inštančnom postupe... Dovolanie (resp. opravný prostriedok) matky maloletého... smeruje proti uzneseniu, ktorým Krajský súd v Košiciach vrátil vec súdu prvého stupňa ako bezdôvodne predloženú. Krajský súd tu teda nerozhodol ako súd, ktorého rozhodnutie by bolo spôsobilé tvoriť predmet ďalšieho dovolacieho konania, ani odvolacieho konania...“*.

Podľa názoru sťažovateľa formulovaného v predloženej sťažnosti *„konajúca sudkyňa nemá ochotu zabezpečovať sťažovateľom navrhované dôkazy, účelovo manipuluje pojednávania a skresľuje výpovede matky sťažovateľa v jeho neprospech, len aby si zachovala vplyv na priebeh konania a možnosť sama rozhodnúť vo veci, systematicky porušuje zákon a sťažuje výkon procesných práv sťažovateľa, spôsobuje v konaní aj zbytočné prietahy. Vo veci prietahov v konaní podal sťažovateľ ústavnú sťažnosť, ktorá bola ÚS SR prijatá na rozhodnutie (konanie v súčasnosti vedené pod sp. zn. II. ÚS 379/2012, pozn.). Podľa § 176 ods. 3 O. s. p. je súd povinný rozhodnúť vo veci starostlivosti o maloleté dieťa do 6 mesiacov od podania návrhu. Skutočnosť, že súd nerozhodol ešte ani po dva a pol roku, vytvára povinnému priestor opakovane získať na úkor plnenia riadnej vyživovacej povinnosti voči svojmu synovi status dlhodobo nezamestnaného. Na uvedené poukázal sťažovateľ konajúcemu súdu. Povinný, vedomý si skutočnosti, že bol podaný návrh*

na zvýšenie výživného, ukončil ku dňu 31.12.2010... pracovný pomer dohodou a súčasne požiadal ku dňu 10.01.2011 o pozastavenie živnosti. Sťažovateľ má za to, že týmto postupom súd vytvára v prospech povinného priestor, aby sa ten do rozhodnutia súdu dostal pomaly do hmotnej núdze, v dôsledku čoho ho nebude možné zaviazať na platenie riadneho výživného...“.

Na podklade citovanej súdnej judikatúry týkajúcej sa nestrannosti konajúceho súdu sťažovateľ v závere sťažnosti formuluje svoj návrh takto:

„Vzhľadom na skutočnosti uvedené v tejto sťažnosti, potom čo sťažovateľ bezúspešne využil všetky zákonné prostriedky na uplatnenie svojich práv a daný stav porušovania jeho ústavných práv stále trvá, sťažovateľ žiada, aby Ústavný súd Slovenskej republiky vyslovil, že boli porušené jeho základné práva a slobody obsiahnuté v článku 48 Ústavy Slovenskej republiky, v článku 38 Listiny základných práv a slobôd a článku 6 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd – právo na spravodlivý súdny proces a právo na prejednanie jeho veci pred nezávislým a nestranným súdom a vyslovil, že sudkyňa Okresného súdu Košice I, Mgr. P. je vylúčená z konania a rozhodovania vo veci o určenie výživného vedenej pod číslom konania 21P/161/2010.

Zároveň sťažovateľ žiada, aby mu Ústavný súd Slovenskej republiky priznal náhradu trov právneho zastúpenia v konaní pred Ústavným súdom SR vo výške 269,57 € za dva úkony právnej služby, ktoré mu je Okresný súd Košice I povinný nahradiť do troch dní odo dňa vyslovenia výroku o porušení jeho práv na účet jeho advokáta.“

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa ustanovenia § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní

pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa.

Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v ustanovení § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

1. V prvom rade ústavný súd považuje za nevyhnutné poukázať na to, že sťažnostný návrh (petit), ktorým je ústavný súd viazaný (§ 20 ods. 3 zákona o ústavnom súde), nie je dostatočne určitý (chýba jednoznačné označenie orgánu verejnej moci a rozhodnutia, ako aj postupu, ktorým malo dôjsť k porušeniu označených práv). Vychádzajúc z celkového obsahu sťažnosti (z označenia porušovateľa a uvedenia spisovej značky konania na prvej strane sťažnosti) však možno odvodiť, že sťažovateľ sa domáha vyslovenia porušenia svojich označených práv postupom okresného súdu v konaní o zvýšenie výživného vedenom pod sp. zn. 21 P 161/2010. Na základe toho ústavný súd ustálil predmet tohto konania tak, ako to je uvedené v záhlaví tohto rozhodnutia.

2. Predložená sťažnosť sa aj napriek kvalifikovanému právnomu zastúpeniu sťažovateľa vyznačuje značnou nekoncepčnosťou. Sťažovateľ neustále dôvodí v prospech tvrdenej zaujatosti sudkyne okresného súdu konajúcej v jeho veci a súčasne chronologicky predkladá prehľad právnych prostriedkov podľa zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej aj „OSP“), ktorými sa pokúšal dosiahnuť vylúčenie konajúcej sudkyne z prejednávania a rozhodovania jeho označenej veci. Pri využití týchto prostriedkov nemal úspech, a tak je toho názoru, že môže nastúpiť subsidiárne kreovaná právomoc ústavného súdu.

Vo vzťahu k takto koncipovanej sťažnosti ústavný súd považuje za vhodné odkázať na časť odôvodnenia svojho uznesenia č. k. III. ÚS 108/2012-7 z 13. marca 2012 (išlo o sťažnosť zákonnej zástupkyne sťažovateľa proti porušeniu základného práva na prerokovanie veci nezávislým a nestranným súdom a práva na prejednanie veci v primeranej lehote postupom okresného súdu v konaní sp. zn. 21 P 161/2010 a postupom krajského súdu pri rozhodovaní o námietkach zaujatosti, ktorá bola odmietnutá ako podaná zjavne neoprávnenou osobou a pre nesplnenie zákonom predpísaných náležitostí), podľa ktorej námietky proti kvalite postupu okresného súdu sp. zn. 21 P 161/2010 a zákonnej sudkyne si môže účastník tohto konania (sťažovateľ) riadne v budúcnosti uplatniť v rámci riadneho opravného prostriedku (odvolania) proti prípadnému rozsudku okresného súdu v danej veci a krajský súd sa v odvolacom konaní bude musieť vysporiadať aj s jeho námietkami ešte pred podaním sťažnosti ústavnému súdu.

Aplikácia uvedeného právneho názoru vyjadrujúceho predčasnosť podanej sťažnosti je dôvodom na odmietnutie sťažnosti nielen z dôvodu neprípustnosti (nevyužitie účinných prostriedkov nápravy porušených práv sťažovateľa), ale v prvom rade z dôvodu nedostatku právomoci ústavného súdu na jej prerokovanie (princíp subsidiarity podľa čl. 127 ods. 1 ústavy). Podľa názoru ústavného súdu je tento prístup aplikovateľný aj pri predbežnom prerokovaní súčasnej sťažnosti. V konaní vedenom okresným súdom pod sp. zn. 21 P 161/2010 zjavne ešte nebolo vyhlásené rozhodnutie vo veci, a ak by aj bolo, sťažovateľ netvrdil a ani nijako nepreukázal využitie opravných prostriedkov proti meritórnemu rozhodnutiu okresného súdu.

Nemožno opomenúť, že ako protiargument tvrdenej predčasnosti podanej sťažnosti by mohla slúžiť právoplatnosť súdnych rozhodnutí, ktorými sa rozhodovalo o sťažovateľových námietkach zaujatosti vo veci konajúcej sudkyne okresného súdu. Ak totiž bolo právoplatne rozhodnuté o jej nevyhlúčení z prerokovania a rozhodovania veci, potom súdy rozhodujúce o opravných prostriedkoch podaných v budúcnosti proti meritórnemu rozhodnutiu v konaní sp. zn. 21 P 161/2010 budú právoplatnými rozhodnutiami o nevyhlúčení konajúcej sudkyne viazané. Tento protiargument je však v okolnostiach posudzovaného prípadu nepoužiteľný.

Sťažovateľ založil svoje námietky zaujatosti podané v priebehu konania sp. zn. 21 P 161/2010 zjavne na okolnostiach, ktoré spočívali v postupe konajúcej sudkyne v konaní o prejednávanej veci, ako aj v jej rozhodovaní v iných veciach (konanie sp. zn. P 98/99). Uvedené okolnosti nie sú podľa § 14 ods. 3 OSP dôvodom na vylúčenie konajúcej sudkyne. Odôvodnenosť tohto záveru je daná možnosťami účastníka súdneho konania napadnúť postup konajúceho sudcu v konaní o prejednávanej veci opravnými prostriedkami podľa Občianskeho súdneho poriadku. Správne na to poukázal i krajský súd v uznesení č. k. 8 NcC 7/2011-64 z 23. februára 2011, a práve táto právna konštrukcia má význam aj pre skúmanie právomoci ústavného súdu na prerokovanie sťažovateľovej súčasnej sťažnosti. Sťažovateľom kritizovaný postup sudkyne okresného súdu konajúcej vo veci sp. zn. 21 P 161/2010 totiž bude možné atakovať cestou opravných prostriedkov proti rozhodnutiu vo veci. Inými slovami, právoplatné rozhodnutia všeobecných súdov o sťažovateľových námietkach zaujatosti nijako nedeterminujú účinnosť budúcej napadnuteľnosti meritórneho výsledku posudzovaného konania o zvýšenie výživného štandardnými opravnými prostriedkami. Sťažnosť je teda podaná predčasne a je potrebné ju odmietnuť pre nedostatok právomoci ústavného súdu na jej prerokovanie.

Rovnaký postoj ústavný súd zaujal aj k návrhu sťažovateľa na vylúčenie konajúcej zákonnej sudkyne z prerokovania a rozhodovania jeho veci (súčasť formulácie petitu sťažnosti), ktorý prekračuje kompetenčné hranice stanovené právnym poriadkom ústavnému súdu. Na také rozhodnutie preto ústavný súd nemá dostatok právomoci.

3. Z uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené vo výroku tohto uznesenia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 27. novembra 2012